

Teosofisen liikkeen tarkoitus

Pekka Ervastin esitelmä 3.9.1922

Arvoisat ja rakkaat kuulijat. Kun aloitamme talven työtä, on paikallaan nyt niinkuin ennenkin luoda lyhyt silmäys itse teosofiseen liikkeeseen. Mehän olemme aina talven aikana syventyneet erikoiskysymyksiin, mutta näin alkaessa on hyvä muistuttaa mieliin, mikä tarkoitus teosofisella liikkeellä yleensä on.

Jos ajattelemme teosofian työtä maailmassa ja tahdomme saada siitä oikean kuvan, silloin ei meidän sovi puhua yksinomaan Teosofisen Seuran työstä sentähden, että me tiedämme, että Teosofinen Seura, jonka madame Blavatsky ynnä jotkut muut perustivat v. 1875, ei suinkaan enää ole ainoa seura, joka edustaa teosofista liikettä. Meidän täytyy nykyään puhua teosofisesta liikkeestä ja sanoa, että teosofinen työ maailmassa etsii ilmauksensa teosofisessa liikkeessä ja siinä monen seuran ja yhdistyksen kautta. Sillä, kuten tiedämme, on olemassa useampia seuroja ja yhdistyksiä maailmassa, jotka ovat saaneet alkunsa madame Blavatskyn työn johdosta. Sentähden, niinkuin sanottu, on meidän parempi ja oikeampi puhua teosofisesta liikkeestä kuin Teosofisesta Seurasta.

Jos siis tahdomme saada kuvan teosofisen liikkeen tarkoituksesta, itse teosofian tarkoituksesta, silloin meidän on käännyttävä madame Blavatskyn puoleen ja teosofisen liikkeen ensimmäisten aikojen puoleen. Sillä ainoastaan siitä ensimmäisestä ohjelmasta ja siitä, mikä madame Blavatskyn kirjoituksissa ilmenee teosofisen liikkeen tarkoituksena, ainoastaan siitä voimme saada oikean ja todellisen kuvan siitä, mitä teosofia on ja mihin teosofia tähtää.

Kun siis käännämme katsemme näihin ensimmäisiin aikoihin ja madame Blavatskyn suureen herätystyöhön ja kysymme, mikä oli hänen työnsä ja mikä oli hänen herättämänsä

teosofisen liikkeen tarkoitus, niin me saamme heti selvän ja yksinkertaisen vastauksen sekä madame Blavatskyn kirjoista että hänen perustamansa seuran ensimmäisistä tehtävistä, sen ensimmäisistä säännöistä ja konstituoneista. Jos tahdomme aivan lyhyesti muutamain sanoin kuvata tätä tarkoitusta, voisimme sanoa, että teosofian ja teosofisen liikkeen tarkoitus on alusta saakka ollut herättää ihmiskuntaa henkisestä uneliaisuudesta, laiskuudesta, herättää ihmiskuntaa liian tyytyväisestä itsekylläisyydestä ja liian turhanpäiväisestä kiireestä, herättää ihmiskuntaa ajattelemaan elämää, ajattelemaan elämän suuria kysymyksiä, pysähtymään hieman kaikissa touhuissaan ja kysymään itseltään, mikä on tämä olemassaolo, mikä on tämä elämä, mikä on totuus. Teosofisen liikkeen tarkoitus on herättää meitä totuuden etsimiseen. Jos me silloin sanomme, että onhan sitä aina etsitty maailmassa ja onhan meillä tieteellinen tutkimuksemme, joka etsii totuutta, joka ei muuta teekään kuin etsii totuutta, jonka koko elinehto ja koko tarkoitus on totuuden etsiminen, niin teosofia vastaa tähän: ei ole kysymys siitä totuudesta, jota voidaan etsiä nykyisellä tieteellisellä tavalla, ei ole kysymys siitä totuuden tiedosta, joka aikaa myöten kehittyy ja laajenee, siitä, joka aikain kuluessa muuttuu. Ei ole kysymys siitä. Sillä kun ihminen pysähtyy ajattelemaan ja kysymään itseltään, mitä on elämän tarkoitus, ei hän suinkaan kysy sitä semmoista tieteellistä totuutta, joka voi tänään olla yksi ja huomenna toinen. Ei hän voi tyytyä semmoiseen elämän selitykseen, jonka hänelle voi antaa luonnontiede sillä kehitysasteella, jolla luonnontiede kulloinkin on, sillä luonnontiede sanoi 30 vuotta sitten tai 50 vuotta sitten aivan toisella tavalla kun siltä kysyttiin, mikä on elämä, kuin mitä se sanoo tänään. Luonnontiede ja tieteellinen totuudenetsintä, joka tapahtuu yliopistoissa oppineitten välityksellä, on muuttuvainen. Se on kehittyväinen. Se aikojen kuluessa antaa toisen kuvan maailmasta, kuin mitä se ennen on antanut.

Sentähden ihminen, joka todella kysyy elämän totuutta, ei voi hengessään tyytyä tuohon tieteen antamaan selitykseen, joka tänään voi olla materialistinen, huomenna jonkin toisenlainen, vaan hän kysyy: eikö ole olemassa mitään ikuista totuutta, eikö ole olemassa mitään muuttumatonta totuutta, eikö ole olemassa mitään semmoista elämää ihmiselle, mitään semmoista valaistusta, mitään semmoista tietoa, joka ratkaisisi hänelle ikuisia kysymyksiä ja joka ratkaisisi hänelle elämän ikuisiksi ajoiksi? Eikö ole mitään semmoista?

Niin kysyy ihminen hengessään ja hänen henkensä tyytyy myöskin ainoastaan semmoiseen vastaukseen, jossa on ikuisuuden tuulahdus.

Teosofia, teosofinen liike on alusta saakka sanonut: semmoinen totuus on olemassa. Ja se on vielä lisännyt tuon vielä tärkeämmän asian: semmoinen totuus on saavutettavissa. Ihmisen ei tarvitse vaeltaa pimeydessä, ihmisen ei tarvitse ainoastaan tieteellisellä tavalla etsiä totuutta, vaan hän on tilaisuudessa löytämään totuuden, löytämään iankaikkisen totuuden. Ja kun hän on iankaikkisen totuuden löytänyt, silloin hän myös näkee minkäarvoinen on kaikki muu totuuden etsintä, silloin hän kyllä jaksaa myöskin etsiä tieteellisellä tavalla totuutta ja odottaa tieteen tuomia tuloksia. Mutta hänen henkinen elämänsä on tullut tyydytetyksi siitä, että hän on löytänyt totuuden.

Totuus on löydettävissä – tämä oli teosofian, teosofisen liikkeen sanoma alusta lähtien. Se on ollut sen muuttumaton sanoma, ja siinä on ollut sen sanoman tärkeys. Sillä ei mikään muu liike, ei kukaan muu ihminen ole meidän aikoinamme, viimeisinä vuosikymmeninä, viimeisinä vuosisatoina, uskaltanut sanoa mitään tämmöistä. Ei ole kukaan muu uskaltanut väittää, että totuus on löydettävissä ja että totuus on aivan määrättyllä tavalla etsittävässä ja sitten löydettävissä. Ei kukaan muu kuin teosofinen liike, kuin madame Blavatsky ja hänen kaikki oppilaansa.

Kun me kysymme: mikä on sitten tuo totuus, onko se muulla tavalla määriteltävissä, niin me silloin saamme vastauksen siihen jo itse teosofian nimeltä. Minkätähden on valittu tuo nimi „teosofia“?, sillä sana „teosofia“, sehän merkitsee jumalviisautta. Siihen teosofia vastaakin: totuus tässä iankaikkisessa merkityksessä on samaa kuin Jumala. Mutta madame Blavatsky sanoi, että hän ei mielellään näe, että tätä sanaa „teosofia“ käännetään sanoilla „jumalan viisaus“ tai „viisaus jumalasta“, vaan hän tahtoi mieluummin, että se käännetään „viisaus semmoinen kuin on jumalilla“, siis „jumalain viisaus“. Tuo voi tuntua ensin oudolta. Mutta me ymmärrämme, jos vähän ajattelemme, kuinka vaatimaton oikeastaan tämä hänen on. Hän tahtoi sillä huomauttaa, että „viisaus jumalasta“ on liian epämääräinen. Kuka tahansa voi väittää, että hän on jumalviisas tai hän tuntee jumalan. Sitä voi kuka tahansa väittää, joka jotakin luulee löytäneensä tai jotakin luulee kokeneensa. Mutta kuka tahansa ei voi sanoa: minulla on semmoinen viisaus kuin on jumalilla. Se ei käytännöllisesti merkitse mitään, jos hän niin sanoo, ellei hän tiedä, minkälainen viisaus on jumalilla.

Nyt madame Blavatsky juuri tahtoi sanoa, että semmoinen kuin on viisaus jumalilla totuudesta eli jumalasta, semmoinen viisaus on ihmistenkin saavutettavissa. Hän ei tahtonut aivan epämääräisesti sanoa, että me voimme saavuttaa tietoa jumalasta. Hän tahtoi myöskin lisätä kuinka paljon tietoa me ainakin voimme saavuttaa jumalasta eli totuudesta: me voimme saavuttaa siitä niin paljon tietoa kuin on jumalilla.

Tämä voi tietysti myöskin tuntua oudolta ja taikauskaiselta monen mielestä. Mutta kuta enemmän syventyy itse teosofiseen elämänymmärrykseen, kuta enemmän hänelle on selvinnyt itse se tieto, joka on ihmisen saavutettavissa, sitä enemmän hän huomaa, kuinka nöyrästi todella madame Blavatsky määritteli sitä tietoa, joka oli saavutettavissa, kuinka nöyrästi ja kuinka tyhjentävästi, kuinka eksaktisesti. Sillä se viisaus, joka on ihmisen saavutettavissa, se on semmoinen viisaus, joka on olemassa jo

niillä olennoilla, jotka ovat sillä tavalla viisaita. Niin paljon tietoa me voimme saavuttaa varmasti. Mahdollisesti ja luultavasti me voimme saavuttaa vielä enemmän. Mutta kaikki ne, jotka ovat jotakin totuuden tietoa saavuttaneet, voivat mennä takaukseen siitä, että niin paljon voi ihminen saavuttaa.

Madame Blavatsky esiintyi siis maailmassa kohta viisikymmentä vuotta sitten tuommoinen suuri sanoma esitettävään. Hänen tuli julkilausua tuo suuri sanoma ihmiskunnalle, että totuus on etsittävässä ja löydettävissä. Etsikää totuutta ja te tulette totuuden löytämään!

Ja minkälainen oli silloin se maailma, jossa hän esiintyi? Mehän tiedämme, että huolimatta siitä, että tieteellisesti etsittiin totuutta, maailma kyllä silloin aivan samoin kuin nytkin oli mielissään siitä, että se oli löytänyt totuuden. Eihän maailma koskaan oikeastaan tunnusta olevansa ilman totuuden tietoa. Eihän ihmiskunta koskaan tahtoisi myöntää oikein rehellisesti, ettei se mitään tiedä. Ainoastaan etevimmät ja nerokkaimmat ihmiset uskaltavat sanoa: me emme todellakaan tiedä mitään. Me tahtoisimme tietää. Mistä, millä tavalla me voimme saavuttaa tietoa? Ainoastaan nerokkaimmat ihmiset uskaltavat niin sanoa. Maailmahan on aina tyytyväinen siihen, että sillä on totuuden tietoa. Ne, jotka olivat ottaneet vastaan opin tieteelliseltä totuuden etsiskelyltä, ne olivat varmistuneet siinä, vakiintuneet siinä, että maailma oli jollakin tavalla, niinkuin me nyt voisimme sanoa, materialistisesti rakennettu, että siis ainoa maailmankatsomus, joka oli totuudenmukainen, että siis totuus, se oli materialistinen maailmankatsomus. Jos heille puhuttiin Jumalasta, he sanoivat: me emme tunne sellaista, me emme ymmärrä semmoista käsitettä, me emme ollenkaan käsitä missä se Jumala on. Jumalaa ei ole olemassa. Ei ole olemassa muuta elämää kuin se, minkä me näemme näillä aisteilla ja ympärillämme. Tätä me tutkimme, tästä me olemme huomanneet, että se on ilman sielua, se on ilman tajuntaa. Kaikki on materiaa, kaikki on ainetta. Itse elämä on

suuri aineellinen ilmennys. Siinä on koko elämän arvoitus, siinä koko sen ratkaisu.

Sillä tavallahan toinen puoli maailmaa oli hyvin tyytyväinen ajatellessaan ja tuntiessaan. Ja taas toinen puoli ihmiskuntaa oli kiinni kaikenlaisissa uskonnollisissa käsityksissä. Se sanoi: meillähän on totuus. Jumala itsehän on ilmoittanut meille totuuden. Maailma oli jakautunut monenlaisiin uskontoihin ja uskonnot monenlaisiin lahkoihin ja jokainen lahko oli erinomaisen tyytyväinen juuri siihen, että sillä oli totuuden tieto. Totuuden tietohan on meillä jo! Kuinka se on mahdollista, että joku ihminen rupeaa huutamaan meille, että etsikää totuutta! Meillähän on jo totuus. Se on meille jo annettu. Se on tässä meidän lahkomme opetuksissa. Jumalahan on itse ilmoittanut tämän totuuden meille ja me tässä omassa lahkossamme olemme ymmärtäneet totuuden kaikista parhaiten. Se on ihan selvä, todistettu asia, että me tiedämme kaikista parhaiten, kuinka on käsitettävä se ilmoitus, jonka jumala on tehnyt meille.

Ihmiset olivat erinomaisen itsekylläisiä ja tyytyväisiä tähän, että heillä oli totuus. Jos sitten rupesi tarkastamaan noita eri lahkoja ja uskontoja, niin heillä oli erilaisia käsityksiä Jumalasta, mitä hullunkurisimpiakin käsityksiä Jumalasta. Toisilla oli semmoinen käsitys Jumalasta, että Jumala oli hirmuinen tyranni, joka saattoi ikuisia aikoja piinata joitakin ihmissieluja, heittää ne iankaikkiseen kadotukseen ja piinata niitä siellä loppumattomia aikakausia, iankaikkisesti. Oli oikeastaan sangen paljon ihmisiä, joilla oli tämmöinen käsitys Jumalasta. Ja yleensä voimme sanoa, että jos ns materialistit olivat mielestään selvillä siitä, että itse elämä oli tuollainen suuri aineellisuus, tuommoinen suuri persoonaton olemassaolo, jolla ei ollut mitään tunteita, ei mitään ajatuksia, joka ei suinkaan ketään säälinyt, joka ei suinkaan kenestäkään ihmisestä huolta pitänyt millään tavalla, jos siis materialisteilla yleensä oli tuommoinen käsitys elämästä, että se oli persoonaton voima, niin me taas huomaamme, että yleensä kaikilla uskonnollisilla ihmisillä oli semmoinen käsitys elämästä

ja Jumalasta, että Jumala oli elämän takana, elämän sisällä oleva persoonallinen tajunta. Se on ehkä liian filosofisesti sanottu. Me voimme sanoa: persoonallinen luoja, persoonallinen hallitsija. Uskonnollisilla ihmisillä lahkoissa oli yleensä tämä käsitys: elämän salaisuus on jotakin persoonallista, se on persoonallinen hallitsija, persoonallinen olento, joka johtaa ja ohjaa kaikkea. Sentähden kaikissa lahkoissa yleensä uskottiin, että tämä persoonallinen johtaja, hallitsija, luoja, tämä persoonallinen olento aivan erikoisella tavalla suosi meidän lahkomme jäseniä, yksilöitä ja ihmisiä. Tuo suuri mahtava maailman hallitsija ja luoja rakasti erikoisella tavalla niitä. „Meille hän tahtoi kaikkea hyvää, meidät hän tahtoi kuoleman jälkeen sitten johonkin paratiisilliseen tilaan. Mutta voi kaikkia muita ihmisiä! Voi niitä, jotka olivat ulkopuolella! Voi niitä kadotettuja olentoja ulkopuolella meidän armoitettua lahkoamme! Voi niitä! Voi niitä! Tuo suuri maailman luoja ja hallitsija vihasi niitä, vihasi niitä vanhurskaasti, vihasi niitä heidän syntiensä tähden, heidän pimeytensä ja mustuutensa tähden. Heillä ei ollut mitään armoa odotettavana. Kaikki nuo ihmiset, jotka eivät olleet koskaan kuulleet tämän lahkon ihanasta armonsanomasta, vaelsivat siellä mitä hirveimmässä vaarassa ja vaaranalaisuudessa, jollei meidän lahkomme saanut sanaa heille kuulumaan. Voi, kuinka heille kävi. Jumalan ääretön, raskas viha musersi heidät ja piinasi heitä iankaikkisesti!“

Näin uskoivat nämä lahkolaiset. Ja sitten kokoontuivat he ja kiittivät sitä Jumalaa, joka oli niin armollinen heille, että antoi heidän pelastua, kun kuitenkin koko muun ihmiskunnan piti mennä iankaikkiseen kadotukseen tällä tavalla.

Semmoinen oli tilanne maailmassa, kun madame Blavatsky esiintyi. Sehän ei ole aivan semmoinen nyt enää. Nyt on kulunut kohta 50 vuotta siitä. Me olemme maailmassa ikäänkuin hieman viisastuneet siitä lähtien. Kaikki on aivankuin mennyt hieman eteenpäin, pikkuisen, ei paljon. Emme me saa olla liian ylpeitä, emme me saa liikaa luulotella, että nyt tässä ollaan ihan filosofeja

kaikki. Ei suinkaan. Kyllä vielä on paljon, joka muistuttaa noita entisiä aikoja, mutta pikkuisen olemme jo valistuneet, pikkuisen osaamme ajatella toisella tavalla. Nyt olemme jo varovaisempia tuomitessammekin. Jos me uskomme jollakin tavalla, jos me kuulumme johonkin uskonlahkoon, niin me olemme hieman varovaisempia. Me emme niin ketterästi ja äkkipikään tuomitse toisia ja sano: ah te kadotuksen lapset! Me olemme huomanneet, että se on liian tyhmää, että se on liian lapsellista, sitä ei oikein ota enää kukaan uskoakseen. Me olemme huomanneet enemmän ja enemmän, että elämässä on paljon mysteeriä, paljon salaisuuksia. Ei se ollut niin yksinkertainen kuin materialisti luuli, ei se elämä ollutkaan sellainen kuin materialisti oli kuvitellut sen olevan. Elämä oli mutkikkaampaa. Oli kovasti paljon ilmiöitä elämässä, joita ei käynyt materialistisella tavalla selittäminen.

Tämä kaikki on saanut ihmiskunnan hieman ajattelemaan ja hieman heräämään, tulemaan hieman varovaisemmaksi arvosteluissaan ja tuomioissaan. Sentähden ei enää heti herätä mitään suurta luottamusta ja suurinta ihastusta ja suurinta innostusta, jos joku esiintyisi ja ainoastaan tuomitsisi toisia ikuiseen kadotukseen. Ihmiskunta on jo oppinut kysymään: Mutta kuinka on tuon ikuisen kadotuksen laita? Onko aivan varmaa, että se ikuinen kadotus on olemassa?

Näin paljon on saanut aikaan maailmassa jo sekä materialistinen epäusko että sitten myös tieteellinen työ, että ihmiset pikkuisen ajattelevat, että pitäisi olla jonkunverran varmuutta toisesta tai toisesta asiasta, ennenkuin siihen ihan umpimähkään uskaa. Pitäisi olla vähän varmuutta siitä, että ikuinen kadotus on olemassa, ennenkuin sitä aivan umpimähkään uskaa. Näin paljon, voimme sanoa, on ihmiskunta jo herännyt. Nyt täytyy ikäänkuin vedota jo toisenlaisiin ominaisuuksiin ihmisen sielussa, jos tahtoo kääntää hänen huomiotaan johonkin elämän ymmärrykseen, johonkin maailmankatsomukseen ja herättää hänessä siihen uskoa.

Jos ajattelemme tuota personallista Jumala-uskoa, uskoa siihen, että on olemassa jotakin tajuntaa, jokin olento, tämän näkyväisen elämän takana, silloin, niinkuin me voimme oppia madame Blavatskylta, me voimme päästä hyvin syvään, jos niin tahtoisimme sanoa, itämaiseen käsitykseen tämmöisestä tajunnallisesta personallisesta todellisuudesta elämän takana. Me voimme nousta semmoiseen itämaalaiseen käsitykseen, joka on hyvin filosofinen ja hyvin syvällinen, joka on hyvin merkillinen. Ja se voi vaikka tyydyttää meitä. Se voi tyydyttää totuuden etsijää, vielä semmoistakin ihmistä, joka on, sanokaamme, harrastanut teosofiaa. Jos hän ei ole aivan selvillä siitä, mikä madame Blavatskyn mukaan on kaiken teosofisen totuuden etsimisen alku ja perusta, niin hän voi tutustuessaan teosofiseen maailmankatsomukseen, tutustuessaan teosofiseen kirjallisuuteen, päästä käsityksessään jonkinlaiseen semmoiseen itämaalaiseen tulokseen, joka on hyvin houkutteleva ja hyvin kiehtova hänen sielulleen, mutta joka kuitenkin on, kuinka minä sanoisin, liian uskonnollinen, liiaksi uskonnollismakuinen, jotta ihminen pääsisi todellisen totuuden tietoon, ennenkuin hän siitäkin vapautuu.

Nyt minä tahdon koettaa kuvata teille tätä niin sanoakseni itämaalaista ja hyvin mystillistä, hyvin syvälistä jumala-uskoa. Ja te voitte huomata, että sitä on nykyaikana liikkeellä, että sitä on tarjona kirjoissa. Syvätkin ajattelijat voivat juuri sitä uskoa teroittaa.

Se usko, se keskittyy siihen – ja se on tietysti kaiken materialismin vastakohta – että elämän takana, olemassaolon takana on jokin personallinen tajunta, jokin semmoinen suuri olento, suuri merkillinen tajunta, joka ajattelee, tai niinkuin itämailla myöskin voidaan sanoa, joka näkee unta. Mitä on koko tämä olemassaolo, kysyy itämaalainen. Koko tämä olemassaolo on sitä, että jokin salaperäinen olento, jokin kuvaamattoman suuri ja ihmeellinen tajunta näkee unta, ajattelee. Koko olemassaolo on vain tuon Jumalan ajatusta, tuon Jumalan kuvittelemista, tuon Jumalan unennäköä.

Tämä on sängen syvällinen näkökanta. Kaikista, kuinka sanoisin, terävimmät ja mystillisimmät kirjailijat voivat nousta tähän näkökantaan, voivat saavuttaa tämmöisen näkökannan. Me voisimme nimittää sitä jonkinlaiseksi logos-uskoksi. Logos-uskoksi ei ihan teosofisessa merkityksessä, vaan jonkinlaiseksi yleiseksi logos-uskoksi. Logos on maailmansielu, logos on se, joka on kaiken olemassaolon takana ja se on korkein salaisuus, mitä me voimme ymmärtää.

On semmoinen merkillinen olento, joka ajattelee ja näkee unta ja koko meidän elämämme on vain tämän olennon unennäköä. Me voimme hyvin kuvitella haaveellista itämaalaista, haaveellista intialaista, joka istuu ja mietiskelee ja näkee aivan, että koko olemassaolo on vain Jumalan mielikuvituksessa, Jumalan unennäköä. Ja kun ihminen istuu hiljaa tuolissaan tai kun hän viettää aivan säännöllistä, katkeamatonta elämää, semmoista elämää, jossa ei mitään tapahdu, niin se hänen oma elämänsäkin on hänen omasta mielestäänkin niinkuin unennäköä. Kuinka usein ihminen aivankuin herää huomaamaan: mutta mitä on tämä minun elämäni, mitä on minun olemassaoloni muuta kuin unennäköä? Missä täällä on todellisuus, mikä oikeastaan on todellista tässä minun olemassaolossani? Minä nukun ja minä nousen ylös ja minä teen työtä ja syön ja juon ja panen taas maata. Koko olemassaolohan on aivankuin unta. Ja se ei olekaan minun untani, vaan se on jonkun toisen unta, jonkun toisen, mahtavan, ihmeellisen olennon unta! Minä olen vain tuon olennon joku ajatus. Ja minä voin välistä huomata, että minä olen itse todella vain unikuva ja koko minun olemassaoloni vain unta. Minä voin sen huomata, koska minä olen vain unikuva tuon toisen olennon unennäkössä. Ei ole mitään todellisuutta. Tämä elämä ei ole ollenkaan todellista, kaikki on maajaa, niinkuin hindulainen sanoo. Intialainen ymmärtää tämän niin syvästi. Kaikki on unta.

Mutta koska tämä käsitys kärsii kovan iskun? Se kärsii kovan iskun silloin, kuin elämä, itse todellisuus on

kovakouraisempi, kuin mitä se usein on silloin, kun ihminen saattaa kuvitella, että kaikki on unta. Kun elämä yht'äkkiä jollakin yllätyksellä, jonkinlaisena odottamattomana tapahtumana astuu eteen, silloin ihminen aivankuin herää todella unestaan. Silloin hän ikäänkuin äkkiä huomaa, että tämä ei ollutkaan unta. Jos kohtalon kova isku häntä kohtaa, jos koko maailmaa esimerkiksi kohtaa sellainen isku kuin tuo maailmansota, silloin oli hänen vaikea kuvitella, että elämä oli unta, että elämä on jonkin toisen unennäköä.

Mutta tietysti saattaa kuitenkin olla ihmisiä, jotka ovat niin filosofisesti vakuutettuja, että olemassaolo on jonkin jumalallisen olennon unennäköä, että vaikka heitä kohtaa kovia kohtalon iskuja ja suuria suruja, he kuitenkin jatkuvasti ajattelevat, että elämä on Jumalan unennäköä. Mutta silloinkun he näin ajattelevat, että elämä on Jumalan unennäköä, silloin he hyvin pian, jos elämä alkaa tulla piinaksi heille, jos he näkevät, että se tulee toisille piinaksi, niinkuin jossakin hirmutapahtumassa maailmassa, niinkuin jossakin maailmansodassa – silloin he lisäävät mielessään: mutta se olento, joka näkee tätä unta, se on piru. He eivät silloin osaa muuhun johtua. Heidän täytyy tulla siihen johtopäätökseen, että jos tämä olemassaolo on unta, jos se on jonkun Jumalan mielikuvitusta ja unennäköä, niin se Jumala on paha, se on paha henki. Miksikä muuten olisi tässä niin paljon kärsimistä? Miksikä olisi muuten olemassaolossa niin paljon piinaa? Miksikä olemassaolo olisi muuten niin täynnä järjetöntä ja käsittämätöntä tuskaa? Se, joka unta näkee, se on paholainen.

Tähän täytyy sen ihmisen tulla ja hän voi tulla siihen juuri filosofiassaankin. Me näemme käytännöllisiä seurauksia siitä. Me näemme Intiassa esimerkiksi uskontoja sellaisia, joissa alistutaan tuon kovan Jumalan ja kamalan olennon alle. Esimerkiksi tuo jumalatar Kali, jonka vaunut kulkevat musertaen ihmisiä, jotka heittäytyvät niiden alle, se jumala on julma ja ihmisellä ei ole muuta edessään kuin antautua tuon julman jumalan muserrettavaksi, alistua kohtaloonsa. Sentähden me huomaamme,

kuinka itämailla yleensä alistutaan kohtaloon, kuinka itämailla ollaan fatalisteja, kuinka siellä ajatellaan: täytyy nöyrytyä, täytyy alistua ja mukautua.

Tämä on itseasiassa yksi kaikista houkuttelevimpia vaaroja totuuden etsijänkin tiellä, semmoisenkin ihmisen tiellä, joka rupeaa teosofiaa tutkimaan ja joka pääsee selvyyteen siitä, että materialismi on erehtynyt, että materialismi ei ole osannut ratkaista elämän ja olemassaolon ongelmia ja joka siis on samalla tullut siihen johtopäätökseen, että olemassaolo on spiritualistinen jollakin tavalla, että se on henkinen, että todellisuus on itseasiassa henkinen salaisuus, tajunnallinen salaisuus.

Tämä on silloin se ensimmäinen suuri vaara, tai ainakin yksi suurista vaaroista, joka tulee ihmisen eteen ja sanoo hänelle: usko siihen tajuntaan, joka koko olemassaolossa on tajuinen, usko siihen olentoon, siihen Jumalaan, joka kaiken tämän ajattelee.

Madame Blavatskyn teosofia sanoi: Tämä on yksi vaara. Me emme saa näin äkkiä hypätä logos-uskoon. Me emme saa tällä tavalla ilman muuta olla ymmärtävinämme logoksen salaisuutta, sillä logoksen salaisuus ei ole ensimmäinen salaisuus, logoksen salaisuus ei ole koko olemassaolon salaisuus, ei ole se, joka on kaiken takana, ei ole absoluuttinen. Te ette pääse mihinkään totuuden etsimiseen, jos te pysähdytte logos-uskoon tällä tavalla. Teidän täytyy päästä käsitykseen absoluuttisesta elämästä. Teidän täytyy päästä ensin siihen puolueettomaan, siihen persoonattomaan käsitykseen elämän syvimmästä salaisuudesta, ennenkuin te voitte ymmärtää mitään persoonallisia mysterioita elämässä.

Sentähden madame Blavatsky teosofiassa ja teosofisessa liikkeessä teroitti ensimmäisenä semmoisen totuuden, jonka perille myöskin kuka ihminen tahansa voi päästä, joka vähänkin etsii totuutta, joka vähänkin ajattelee, joka vähänkin herää katselemaan elämää niin sanoaksemme puolueettomasti. Jokainen totuuden etsijä voi päästä sen totuuden tietoon, josta madame Blavatsky nimenomaan sanoi ja aina teroitti: se on ensimmäinen,

teidän täytyy ymmärtää tämä asia ensiksi, teidän täytyy ensin päästä selvyyteen tästä asiasta, sitten te voitte ymmärtää toisiakin mysteριοita.

Mikä on se totuus, jota madame Blavatsky teroitti ensimmäisenä?

Se totuus on totuus ihmisestä. Se on se totuus, että me olemme kaikki ihmisiä. Jos me vähän ajattelemme, mitä se merkitsee, että me olemme kaikki ihmisiä, niin se merkitsee, että me olemme ajattelevia, järkeviä olentoja, tuntevia, tahtovia olentoja. Mutta näin totuuden etsijän silmillä se merkitsee ennenkaikkea, että me olemme järkeviä, ajattelevia olentoja, jotka juuri kysymme, mikä on totuus. Se merkitsee toiseksi, että kun me ihmisinä riisumme itsemme aivan alastomiksi elämän edessä, meidän täytyy tunnustaa tämä asia ensimmäiseksi: me olemme kaikki ihmisiä, me emme tiedä totuutta. Meidän täytyy tunnustaa, että me emme ole sitä tai tätä, niinkuin me nimitämme itseämme tässä näkyväisessä maailmassa. Toinen sanoo: minä olen työmies ja toinen sanoo: minä olen ajattelija, toinen: minä olen suutari, toinen: minä olen taiteilija, kolmas: minä olen kuningas, minä olen senaattori, minä olen valtioneuvos, minä olen oppinut, minä olen professori, minä olen rikas taikka minä olen köyhä, taikka minä olen kerjäläinen.

Kaikista noista harhoista meidän täytyy päästä. Meidän täytyy huomata, ettemme ole köyhiä, emmekä rikkaita, ettemme ole oppineita, emmekä oppimattomia, ettemme ole kuninkaita emmekä kerjäläisiä, ei professoreita eikä suutareita. Meidän täytyy tämä huomata ensimmäiseksi. Me olemme ihmisiä, me olemme ajattelevia olentoja, me olemme harkitsevia totuuden kysyjä ja totuuden etsijöitä. Tämä on meidän ensimmäisenä tunnustettava.

Niin kauan kuin me luulemme, että Jumala on armoittanut meidät erikoisella tavalla, niin että meillä on se tai se kirja, johon voimme nojata tai että meillä on se tai se viisas piispa tai viisas kirkkoherra tai viisas pastori, johon me voimme nojata – hän on

jumalanmies, hän tietää, hän kyllä tuntee Jumalan, hän kyllä pitää huolen siitä, että meidänkin hyvin käy – niinkauan kuin me luulemme, että me olemme sentään kuninkaana jonkun suuren valtakunnan yli ja tottakai nyt Jumala, tottakai nyt elämä on huolehtiva meistä esimerkiksi nyt kuolemankin jälkeen, kun se kerran on antanut meille niin ihmeellisen ja mahtavan aseman tässä näkyväisessä elämässä; koska me nyt kerran olemme paaveja tässä, niin kai me merkitsemme jotakin Jumalan edessä, ei suinkaan Jumala olisi nostanut meitä näin korkealle, ellemme jotakin olisi – pois semmoinen harha. Pois se kaikki. Me emme ole sitä emmekä tätä. Jollemme me ole kulkeneet tuon portin läpi, että me tiedämme olevamme ihmisiä, jotka emme mitään tiedä, niin se, että me olemme paaveja tai piispoja tai kuninkaita tai kerjäläisiä, se ei merkitse mitään. Sillä ensimmäinen heräämisemme on se, että heräämme näkemään, ketä me olemme. Me olemme pieniä ihmissieluja tai suuria ihmissieluja, kuinka me tahdomme nimittää sitä, me olemme ihmissieluja, jotka etsimme totuutta, mutta jotka emme mitään tiedä.

Sillä tavalla kolkutamme elämän ovelle. Elämän ovi on meille kuin taivaan ovi. Jos se avautuisi, niin me olisimme taivaassa. Jos se elämän ovi avautuisi meille, niin että me tietäisimme, mikä on elämä, mikä on totuus, kuka Jumala on, silloinhan me olisimmekin taivaassa, silloin me olemme pelastetut, silloin me olemme löytäneet. Mutta me emme mitään tiedä. Me kolkutamme.

Ja kun me kolkutamme, niin ovi voi avautua niin paljon, että me syvemmin näemme, syvemmin tunnemme, syvemmin tiedämme, mitä on elämä. Se syvempi näkemys, mikä silloin meille tulee, se on, että me näemme, että me olemme veljiä. Me olemme kaikki samassa asemassa. Siinä ei auta mikään prameilu, ei mikään ylvästely, ei mikään ulkokultaisuus. Me olemme kaikki ihmisiä, me olemme kaikki samassa asemassa. Sen me näemme. Kun me näemme ensimmäisestä totuudesta pikkuisen, kun me saamme sitä pikkuisen kokea, silloin meille paljastuu se

ihmeellinen salaisuus, että me olemme kaikki veljiä. Me olemme kaikki veljiä juuri tässä suuressa, sanomattomassa tietämättömyydessä. Madame Blavatskyn olikin tapana nimittää ihmiskuntaa suureksi orvoksi. Se on suuri orpo. Tämä voi tuntua meistä niin salaperäiseltä, mutta se paljastuu meille juuri meidän kokemuksessammekin. Se on totta. Meidän täytyy ensin huomata tämä, syvästi kokea tämä, että ihmiskunta on suuri orpo. Ei ollut mitään tuommoista Jumalaa, joka olisi nähnyt meistä unta, jota me voimme syyttää ilman muuta, jota me voimme nimittää paholaiseksi tai pirusi. Ei ollut mitään semmoista, siitä me emme tulleet mihinkään varmuuteen. Me tulimme alussa varmuuteen ainoastaan siitä, että me ihmiskuntana olemme kuin suuri orpo, jolla ei ole vanhempia. Me olemme heitetyt tänne tietämättömyyteen. Mutta meitä on tuhansia ja miljoonia yhdessä – me olemme veljiä. Ja me, jotka olemme veljiä, joiden siis pitäisi auttaa toisiamme, joiden siis pitäisi tukea toisiamme, me elämme niinkuin villit pedot. Me raatelemme toisiamme, me riitelemme, me sodimme, me emme tiedä mitään ensimmäisestä totuudesta. Me luulemme olevamme niin hyvässä turvassa täällä maan päällä, että saamme todella toisiamme sortaa ja hakata ja tehdä pahaa toisillemme. Me luulemme olevamme niin suuresti Jumalan ja elämän suosiossa, että me saamme hakata vaikka päät poikki toisiltamme ja me saamme käydä sotia ja tehdä mitä tahansa. Ja me huudamme vielä Jumalan ja kaikenlaisten korkeiden olentojen nimiä avuksi ja niiden nimessä me toimimme. Me voimme sanoa niiden nimessä: Jumala on antanut meille oikeuden hakata päät poikki toisilta.

Niin me ihmiset elämme, niin me uskomme, ja niin me luulemme. Niin suuresti me luulemme olevamme elämän suosiossa, Jumalan suosiossa.

Ja kun me oikein lähdemme totuutta etsimään, on ensimmäinen totuus, mikä meille paljastuu, se, että ihmiskunta on suuri orpo. Me olemme heitetyt tänne, me olemme veljinä kaikki täällä samassa asemassa, ei meitä suosita. Silloinkun me näemme

tämän ensimmäisen suuren totuuden, silloin kirkastuu ja selviää meille tämä suuri asia, että me olemme kaikki veljiä. Silloin meidän sydämessämme on ainainen haava, silloin meidän sydämemme aina vuotaa verta. Sentähden, että meidän sydämemme huutaa: ettekö huomaa? Mehän olemme heitetty tänne, meidän pitäisi elää veljinä, meidän pitäisi toisiamme rakastaa ja auttaa. Näin huutaa meidän sydämemme ja sentähden se vuodattaa verta. Sillä meidän elämämme täällä maan päällä, se on semmoinen, että me emme osaa vielä toteuttaa tuota veljeyttä. Mikä siihen on syynä? Me olemme niin tyhmiä, me olemme niin äärettömän epäintelligentejä, me olemme niin mahdottoman sokeita. Emme oikeastaan ole niin pahoja. Sitä me emme oikeastaan ole. Jokaisessa ihmisessä on inhimillinen sydän, jokainenhan on ihminen, kun se vain herää, kunhan vain pääsisi tietoon siitä kuka hän on, kunhan hän vain etsisi totuutta!

Mutta se on meidän ensimmäinen velvollisuutemme, se on meidän ensimmäinen pelastuksemme: meidän täytyy etsiä totuutta. Ja silloin, aivanniinkuin madame Blavatsky ja teosofinen liike alusta saakka on luvannut, silloin me löydämme. Ja meidän ensimmäinen löytömmme on juuri tämä veljeys, joka ei ole mitään sentimentaalista, joka ei ole mikään tunneasia, joka ei ole mikään sellainen kaunis kuva, mielikuva, runollinen haave, vaan joka on ensimmäinen hirvittävä, suuri, kamala, julma totuus. Se ensimmäinen totuus, joka itseasiassa itsessään tuomitsee meitä kaikkia: me elämme hirveässä itseluulottelussa, tyhmyydessä – me emme näe totuutta.

* * *